

دانشگاه قم

دانشکده الهیات

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان:

بررسی فقهی حقوقی تنفیذ حکم ریاست جمهوری

استاد راهنما:

دکتر علی محامد

نگارنده:

عباس سلیمانی

تابستان/۱۳۹۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه قم

دانشکده الهیات

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان:

بررسی فقهی حقوقی تنفیذ حکم ریاست جمهوری

استاد راهنما:

دکتر علی محامد

نگارنده:

عباس سلیمانی

بهار/۱۳۹۳

تأيدیه هیأت داوران

تقدیم به:

بانوی آسمانی شهرمان، بی بی حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها

تشکر و قدردانی

سپاس خدای را که سخنوران، در ستودن او بمانند و شمارندگان، شمردن نعمت های او ندانند و کوشندگان، حق او را گزاردن نتوانند. و سلام و مورد بر محمد و خاندان پاک او، طاهران معصوم، هم آنان که وجودمان وامدار وجودشان است؛ و نفرین پیوسته بر دشمنان ایشان تا....

بدون شک جایگاه و منزلت معلم، اجل از آن است که در مقام قدردانی از زحمات بی شائبه ی او، با زبان قاصر و دست ناتوان، چیزی بنگاریم.

اما از آنجایی که تجلیل از معلم، سپاس از انسانی است که هدف و غایت آفرینش را تامین می کند و سلامت امانت هایی را که به دستش سپرده اند، تضمین؛ بر حسب وظیفه و از باب "من لم یشکر المنعم من المخلوقین لم یشکر الله عزّ و جلّ":

از استاد با کمالات و شایسته؛ جناب آقای دکتر علی محامد که در کمال سعه صدر، با حسن خلق و فروتنی، از هیچ کمکی در این عرصه بر من دریغ نمودند و زحمت راهنمایی این رساله را بر عهده گرفتند.

از همه اساتیدی که در کارشناسی ارشد از محضر پر فیضشان اسفاده کردم؛ به ویژه استاد دکتر محسن ملک افضلی، مدیریت محترم گروه، و استاد دکتر غلامرضا بهروزی لک که در طول نوشتن رساله با راهنمایی هایشان مرا یاری رساندند.

و سپاس از پدر و مادرم بخاطر دعای پر مهرشان؛ بزرگترین سرمایه زندگی ام و همسر عزیزم که که محیطی آرام برای من فراهم آورده است.

چکیده:

در جمهوری اسلامی ایران، رئیس‌جمهور باید علاوه بر طی کردن مراحل مختلف؛ ثبت نام و تأیید صلاحیت و کسب اکثریت آراء مردم، طبق بند ۹ اصل ۱۱۰ قانون اساسی یک مرحله‌ی دیگری هم وجود دارد و آن امضاء حکم ریاست جمهوری توسط ولی فقیه است. تاکنون درباره مفهوم و ماهیت فقهی و حقوقی این امضاء پژوهشی صورت نگرفته و همین امر باعث شده تا افرادی درباره آن شک و تردید و شبهه‌هایی را مطرح و آن را تا حد یک امضای صوری و تشریفاتی تنزل بدهند، درحالی که اگر مهمترین منصب اجتماعی - سیاسی؛ یعنی ریاست جمهوری که طبق قانون اساسی مهمترین منصب بعد از رهبری است نیاز به تنفیذ و امضای ولایت فقیه نداشته باشد. طبق همه نظریات فقهای عظام شیعه در طول تاریخ فلسفه وجودی ولایت فقیه از بین می‌رود؛ زیرا بسیاری از امور حسبه در قلمرو و وظایف رئیس‌جمهور است. تحقیق پیش رو با استفاده از روش تحلیلی و استنباطی و تفسیری، به بررسی پیشینه تنفیذ در فقه شیعه و تحلیل فقهی و حقوقی مفهوم و ماهیت امضاء پرداخته و با رد نظریه تشریفاتی و وظیفه بودن و حدوثی بودن امضاء، بر تنفیذی و اختیاری و استمراری بودن امضاء تأکید دارد و با تکیه بر فقه سیاسی و حقوق اساسی و با استناد به مشروح مذاکرات خبرگان قانون اساسی، و اقوال حقوقدانان و مفسران قانون اساسی، این امر را اثبات کرده است.

واژگان کلیدی: امضای حکم ریاست جمهوری - تنفیذی بودن - ولی فقیه - تشریفاتی بودن - فقه سیاسی - حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه: طرح تحقیق
۱	۱. بیان مسأله
۲	۲. پیشینه تحقیق
۳	۳. ضرورت تحقیق
۳	۴. هدف تحقیق
۳	۵. جنبه نوآوری و جدید بودن
۳	۶. روش تحقیق
۴	۷. سواات اصلی و فرعی
۴	۸. فرضیه ها
۵	۹. سازماندهی تحقیق
۷	فصل یکم: مفاهیم، کلیات و مبانی مشروعیت نظام سیاسی
۹	۱-۱. مفاهیم
۹	۱-۱-۱. ۱-۱. تنفیذ در لغت و فقه
۱۰	۱-۱-۲. ۲-۱. امضاء
۱۱	۱-۱-۳. ۳-۱. تفویض
۱۲	۱-۱-۴. ۴-۱. توکیل
۱۳	۱-۱-۴-۱. ۱-۴-۱. فرق تفویض با توکیل
۱۳	۱-۱-۵. ۵-۱. مفهوم تنفیذ حکم ریاست جمهوری
۱۸	۲-۱. کلیات
۱۹	۱-۲-۱. ۱-۲. وجوه و ابعاد مختلف تنفیذ
۱۹	۱-۲-۲-۱. ۱-۲-۲. مفهوم و ماهیت تنفیذ

- ۲۰-۲-۲-۱..... فلسفه تنفیذ حکم ریاست جمهوری
- ۲۱-۲-۲-۱..... نسبت میان تنفیذ و انتصاب
- ۲۲-۲-۲-۱..... وظیفه یا اختیار
- ۲۳-۲-۲-۱..... قلمرو زمانی یا خصوصیت مادامی و نه دائمی تنفیذ
- ۲۴-۲-۲-۱..... ماهیت و جایگاه قوه مجریه و ریاست جمهوری در قانون اساسی
- ۲۴-۲-۲-۱..... مسئولیت های عمده قوه مجریه
- ۲۵-۲-۲-۱..... نظام های اجرایی - اقسام قوه مجریه
- ۲۶-۲-۲-۱..... ریاست کشور
- ۲۷-۲-۲-۱..... ریاست جمهوری
- ۳۰-۲-۲-۱..... وظایف و اختیارات رئیس جمهور در قانون اساسی :
- ۳۴-۲-۱..... نقش رهبری در اعتبار حکم ریاست جمهوری مطابق قانون اساسی
- ۳۹-۳-۱..... مبانی مشروعیت نظام سیاسی در فقه سیاسی
- ۳۹-۳-۱..... مشروعیت
- ۴۱-۳-۱..... مفهوم لغوی
- ۴۳-۳-۱..... تعاریف اصطلاحی مشروعیت و نقد و بررسی آنها
- ۴۴-۳-۱..... نقد این تعاریف
- ۴۶-۳-۱..... نقد مشروعیت به معنای کار آیی درازمدت نظام سیاسی
- ۴۷-۳-۱..... نقد مشروعیت به معنای مقبولیت مردمی
- ۵۰-۳-۱..... مشروعیت در اسلام
- ۵۲-۳-۱..... مشروعیت فقیه در عصر غیبت
- ۵۹-۳-۱..... دیدگاه امام خمینی رحمه الله در منشأ مشروعیت نظام اسلامی
- ۶۳-۴-۱..... مبانی مشروعیت نظام سیاسی در حقوق اساسی
- ۶۳-۴-۱..... مقدمه
- ۶۵-۴-۱..... اسلامیت در قانون اساسی

۶۵ ۱-۲-۴-۱ مفهوم اسلامیت
۶۷ ۳-۴-۱ ولایت فقیه در قانون اساسی
۷۰ ۴-۴-۱ ولایت مطلقه در قانون اساسی
۷۳ ۵-۴-۱ وظایف و اختیارات ولی فقیه
۸۲ جمع بندی
۸۷ فصل دوم: فرایند انتخاب ریاست جمهوری در فقه و حقوق اساسی
۸۹ ۱-۲ نقش و جایگاه ولی فقیه در انتخاب و گزینش ریاست جمهوری در فقه
۹۰ ۱-۱-۲ در زمان غیبت معصوم (ع)
۹۱ ۱-۱-۱-۲ مقام اول: بررسی اقوال و نظریه های فقها
۹۱ ۱-۱-۱-۱-۲ صورت اول: ایجابی
۹۸ ۲-۱-۱-۱-۲ صورت دوم: سلبی
۱۰۰ ۲-۱-۱-۲ مقام دوم: بررسی مصداقی
۱۰۷ ۲-۲ نقش و جایگاه ولی فقیه در انتخاب و گزینش ریاست جمهوری در حقوق اساسی
۱۱۰ ۳-۲ نقش و جایگاه مردم در انتخاب و گزینش ریاست جمهوری در فقه
۱۱۰ ۱-۳-۲ نقش و جایگاه مردم در نظام اسلامی
۱۱۲ ۲-۳-۲ نقش مردم در نظام اسلامی
۱۱۳ ۱-۲-۳-۲ پذیرش حاکمیت نظام اسلامی
۱۱۶ ۲-۲-۳-۲ مشارکت عملی در حاکمیت نظام اسلامی
۱۱۶ ۳-۲-۳-۲ اعلان مشارکت
۱۱۹ ۴-۲-۳-۲ کوشش برای حفظ نظام
۱۱۹ ۵-۲-۳-۲ مقابله با تهدیدهای خارجی
۱۲۰ ۶-۲-۳-۲ نظارت عمومی
۱۲۰ ۷-۲-۳-۲ خیرخواهی و ارائه مشاوره
۱۲۱ ۳-۳-۲ نقش مردم در انتخاب مسئولان

- ۱۲۴..... نقش و جایگاه مردم در انتخاب مسئولان در قانون اساسی
- ۱۲۷..... جمع بندی
- ۱۳۰..... فصل سوم: پیشینه و ماهیت تنفیذ حکم ریاست جمهوری توسط رهبری در فقه و حقوق اساسی
- ۱۳۲..... ۱-۱-۳. بررسی پیشینه (حکم) تنفیذ در فقه شیعه
- ۱۳۲..... ۱-۱-۳. زمان حضور معصوم(ع)
- ۱۳۳..... ۱-۲-۳. در زمان غیبت معصوم(ع)
- ۱۳۶..... ۱-۳-۳. تاریخچه ی تنفیذ در جمهوری اسلامی ایران
- ۱۳۷..... ۲-۳. مروری بر اقوال و دیدگاه ها در ماهیت تنفیذ
- ۱۳۸..... ۱-۲-۳. نظریه ی اول:
- ۱۳۸..... ۱-۱-۲-۳. تشریفات - بخاطر مشروعیت دهی مردم
- ۱۳۹..... ۲-۱-۲-۳. تشریفات - بخاطر کسب مشروعیت بدون نیازه تنفیذ
- ۱۴۱..... ۲-۲-۳. نظریه ی دوم:
- ۱۴۲..... ۳-۳. بررسی قول مختار در ماهیت تنفیذ و ادله و استدلال های مربوطه
- ۱۴۲..... ۱-۳-۳. دلایل
- ۱۴۲..... ۱-۱-۳-۳. دلیل فقهی
- ۱۴۵..... ۲-۱-۳-۳. دلیل حقوقی
- ۱۴۷..... ۳-۱-۳-۳. مشروح مذاکرات خبرگان رهبری
- ۱۵۵..... ۴-۱-۳-۳. اقوال حقوقدانان و مفسران قانون اساسی
- ۱۶۳..... ۵-۱-۳-۳. آراء و نظرات فقهاء
- ۱۷۰..... ۲-۳-۳. چند نکته
- ۱۷۱..... ۴-۳. بررسی دیده گاه ها در اختیاری یا وظیفه بودن تنفیذ
- ۱۷۱..... ۱-۴-۳. گروه اول:
- ۱۷۲..... ۲-۴-۳. گروه دوم:
- ۱۷۲..... ۳-۴-۳. قول مختار

۱۷۲.....	۳-۴-۳-۱. دلیل
۱۷۵.....	۳-۵. بررسی قلمرو زمانی تنفیذ
۱۷۷.....	جمع بندی
۱۸۳.....	نتیجه گیری نهایی
۱۹۳.....	فهرست منابع و مآخذ
۱۹۳.....	منابع فارسی
۱۹۷.....	منابع عربی
۱۹۹.....	فرهنگ لغت ها
۲۰۰.....	مقالات
۲۰۲.....	مجموعه قوانین
۲۰۲.....	لوح فشرده
۲۰۲.....	منابع مطالعه شده
۲۰۵.....	پیوست: متن احکام تنفیذ رؤسای جمهوری اسلامی ایران
۲۰۷.....	متن حکم بازرگان از سوی امام خمینی(ره)
۲۰۷.....	متن حکم تنفیذ امام خمینی برای ریاست جمهوری ابوالحسن بنی صدر
۲۰۸.....	متن حکم تنفیذ امام خمینی برای ریاست جمهوری محمدعلی رجایی
۲۱۰.....	متن حکم تنفیذ امام خمینی برای دوره اول ریاست جمهوری آیت الله سیدعلی خامنه ای
۲۱۲.....	متن حکم تنفیذ امام خمینی برای دوره دوم ریاست جمهوری آیت الله سیدعلی خامنه ای
۲۱۵.....	متن حکم تنفیذ آیت الله خامنه ای برای دوره اول ریاست جمهوری اکبر هاشمی رفسنجانی
۲۱۷.....	متن حکم تنفیذ آیت الله خامنه ای برای دوره دوم ریاست جمهوری اکبر هاشمی رفسنجانی
۲۱۹.....	متن حکم تنفیذ آیت الله خامنه ای برای اولین دوره ریاست جمهوری سید محمد خاتمی
۲۲۱.....	متن حکم تنفیذ آیت الله خامنه ای برای دوره دوم ریاست جمهوری سید محمد خاتمی
۲۲۳.....	متن حکم تنفیذ آیت الله خامنه ای برای دوره اول ریاست جمهوری محمود احمدی نژاد
۲۲۴.....	متن حکم تنفیذ آیت الله خامنه ای برای دوره دوم ریاست جمهوری محمود احمدی نژاد

متن حکم تنفیذ آیت الله خامنه ای برای ریاست جمهوری حسن روحانی..... ۲۲۶

چکیده انگلیسی ۲۲۹

مقدمه: طرح تحقیق

۱. بیان مسأله

در قرن حاضر تنها حکومتی که دارای ماهیت اسلامی است و بر مبنای قوانین نجات بخش اسلام ناب محمدی (ص) پایه گذاری شده است نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران است. در راس این نظام ولایت فقیه قرار دارد که حافظ و پاسدار حریم ارزشهای اسلامی و تعالیم حیات بخش اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله و سلم است. و در تمام ارکان سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، و نظامی و انتظامی، نظام ولایت داشته و از اختیارات و وظائف وی محسوب می شود، چنانکه در اصل پنجم قانون اساسی آمده است «در زمان غیبت حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه)، در جمهوری اسلامی ایران ولایت امر و امامت امت بر عهده فقیه عادل و با تقوی، آگاه به زمان، شجاع، مدیر و مدبر است که طبق اصل یک صد و هفتم عهده دار آن می گردد» و مشروعیت تمام قوا سه گانه از طریق وی تأمین می شود؛ در قوه قضائیه با نصب رئیس آن و در قوه مقننه با نصب شش تن از فقهای شورای نگهبان و در قوه مجریه از طریق امضای حکم ریاست جمهوری این امر محقق می شود که در اصل ۱۱۰ قانون اساسی که به اختیارات و وظائف ولی فقیه اختصاص دارد.

یکی از اختیارات و وظائف ولی فقیه "امضای حکم ریاست جمهوری پس از انتخاب مردم" ذکر شده است؛ از مفهوم امضاء "حکم ریاست جمهوری" به کلمه "تنفیذ" یاد می شود. اگرچه این تعبیر در قانون اساسی ذکر نشده است اما ماده ۱ قانون انتخابات ریاست جمهوری مصوب ۵/۴/۱۳۶۴ مقرر می دارد: «دوره ریاست جمهوری ایران چهار سال است و از تاریخ تنفیذ

اعتبارنامه مقام رهبری آغاز می گردد»، حال سوال مهم و اساسی این است که مفهوم و ماهیت، و مبانی فقهی و حقوقی تنفیذ یا امضاء حکم ریاست جمهوری چیست و ولی فقیه و مردم در گزینش ریاست جمهوری چه نقشی می توانند داشته باشند و اینکه آیا این امر یک امضای صوری و تشریفاتی است یا تنفیذی و شرعی می باشد و اینکه آیا این امر از وظایف رهبری است که باید امضاء کنند و یا از اختیارات وی می باشد که در صورت مصلحت می تواند از امضاء استنکاف کنند؟ نوشتار حاضر متکفل پرداختن به زوایای مختلف این موضوع و پیشینه آن در عصر حضور و غیبت معصوم (ع) است.

۲. پیشینه تحقیق

اگر چه در بحث ولایت فقیه کتابها و و پایان نامه های متعددی در سطح کارشناسی و کارشناسی ارشد و دکتری نوشته شده است و در کنفرانس ها و سمینارهای علمی این موضوع مورد بحث و بررسی قرار گرفته است اما در مورد تنفیذ حکم ریاست جمهوری تا بحال کار پژوهشی صورت نگرفته؛ نه بطور مستقل و نه بطور غیر مستقل، بلکه در لابلای بحث های فقهی در بحث اختیارات و وظائف ولی فقیه و در بحث مشروعیت نظام اسلامی اشاره ای گذرا و کوتاه به این مسأله داشته اند؛ مانند: "ولایت فقیه" امام خمینی، "ولایت فقیه" جوادی آملی، "حکومت اسلامی" مصباح یزدی و جمهوریت؛ افسون زدایی از قدرت" سعید حجاریان و... و در کتابهای حقوقی هم کتابهایی مثل: "کلیات مبانی قانون اساسی" عمید زنجانی و "حقوق اساسی" سید محمد هاشمی، "حقوق اساسی" علی وفادار، شرح و تبیین قانون اساسی" محمد یزدی و... در توضیح اصل ۱۱۰ قانون اساسی اشاره ای کوتاه به این بحث داشته اند. البته مقاله هایی هم خیلی جزئی و سطحی کار شده که کار پژوهشی بحساب نمی آیند؛ مانند: چرایی و چیستی حکم تنفیذ ریاست جمهوری "از فرج الله هدایت نیا، نگاهی به مقوله تنفیذ رأی مردم و آثار آن" از فیروز اصلانی؛ که در یکی دو صفحه بطور خلاصه فقط به جمع آوری نظریات اکتفا کرده و در سطح عموم و در حد چاپ در روزنامه می باشند. لذا ما بر آن شدیم تا زوایای مختلف این موضوع مهم را از دیدگاه فقه امامیه و منابع قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و از جمله مذاکرات خبرگان قانون اساسی و اقوال حقوقدانان و مفسران قانون اساسی مورد بحث و بررسی قرار بدهیم.

۳. ضرورت تحقیق

نظر به اینکه منصب ریاست جمهوری مهمترین منصب اجتماعی - سیاسی بعد از رهبری طبق قانون اساسی است و بسیاری از وظایف و اختیارات حاکم اسلامی که فلسفه وجودی حاکم و ولایت فقیه برای اجرای آنها در جامعه است، در قلمرو وظایف ریاست جمهوری قرار گرفته، و بنا به تصریح فقهای عظیم الشان در طول تاریخ؛ احدی حق تصرف در این امور را بدون اجازه شارع مقدس نداشته و اقدامات ریاست جمهوری بدون اذن ولی فقیه که خود منصوب به نصب عام از طرف شارع است، مشروعیت نخواهد داشت، بلکه نیازمند اجازه ولی فقیه است که طبق قانون اساسی این امر با امضای حکم وی بعد از انتخاب مردم محقق می شود. و از آنجایی که این موضوع مهم گاهی در محافل سیاسی و اجتماعی مورد بحث و بررسی قرار می گیرد و گاهی تشکیک و شبهه هایی از زبان برخی از مخالفان شنیده می شود و آن را تا حد یک امضای تشریفاتی تنزل می دهند لازم و ضروری است این موضوع مورد بحث و بررسی فقهی و حقوقی قرار گیرد.

۴. هدف تحقیق

هدف از پژوهش حاضر، تحلیل و بررسی و تبیین مسأله تنفیذ حکم ریاست جمهوری است تا اولاً جایگاه ولایت فقیه در نظام اسلامی بیشتر مورد توجه قرار گیرد و و ثانیاً بحث مشروعیت دینی ریاست جمهوری بیان شود و درثالثاً شک و تردید ها و شبهه ها در این زمینه رفع شود.

۵. جنبه نوآوری و جدید بودن

تحلیل و بررسی فقهی و حقوقی مفهوم و ماهیت تنفیذ حکم ریاست جمهوری با استناد به فقه امامیه و حقوق اساسی و مشروح مذاکرات خبرگان و اقوال حقوقدانان و خصوصاً ترسیم یک پیشینه تاریخی و فقهی از نوآوری های این تحقیق می باشد.

۶. روش تحقیق

در تحقیق حاضر از روش تحلیلی و استنباطی و تفسیری استفاده خواهد شد. شیوه گردآوری و تجمیع اطلاعات و داده ها نیز کتابخانه ای خواهد بود.

۷. سوالات اصلی و فرعی

پرسش اصلی: ماهیت امضای حکم ریاست جمهوری توسط ولی فقیه در فقه و حقوق

چیست؟

پرسش های فرعی تحقیق پیش رو از این قرار است:

- ۱- مفهوم امضای حکم ریاست جمهوری چیست؟
- ۲- امضای حکم ریاست جمهوری بر چه مبانی فقهی و حقوقی استوار است؟
- ۳- فرآیند انتخاب ریاست جمهوری در فقه و حقوق اساسی چگونه است؟

۸. فرضیه ها

- ۱- این امضا با توجه به مشروح مذاکرات و اقوال فقهاء و مفسران قانون اساسی، ماهیتاً به معنای تنفیذ می باشد، یعنی ولی فقیه با توجه به دو صفت عدالت و فقاہت، رأی مردم را تأیید و به آن اعتبار شرعی و قانونی می بخشد، تا اقدامات رئیس جمهور بدون پشتوانه مشروعیت نماند. و این امر از اختیارات ولی فقیه می باشد که در صورت وجود مصلحت عامه می تواند ابتداءً از امضای حکم منتخب مردم استنکاف کند و یا بعد از امضا اگر در طول حکومت مشاهده کرد که شخص رئیس جمهور از چارچوب تعیین شده پا را فراتر گذاشت می تواند امضای خود را پس بگیرد.
- ۲- امضاء از جهت لغت و اصطلاح مترادف با واژه تنفیذ بوده و در دو معنای: «به اجرا در آوردن» و «تأیید و اعتبار بخشیدن» استعمال می شوند، که در اینجا مقصود معنای دوم؛ یعنی "تأیید کردن و اعتبار بخشیدن" می باشد. ولی فقیه با امضای حکم ریاست جمهوری رأی مردم را تأیید و به ریاست جمهوری اعتبار شرعی و قانونی اعطا می کند.
- ۳- امضای حکم ریاست جمهوری به اعتقاد تشیع بر می گردد که حکومت اولاً و بالذات از آن خداوند است و هیچ کس دیگری حق حکومت کردن ندارد مگر اینکه خداوند به کسی این حق را عطا کند که بنابر نص صریح آیات قرآن و روایات متواتر و گواه تاریخ، این حق به پیامبر و بعد

از آن به ائمه (ع) عطا شده است و آنها حق حکمرانی بر مردم را از جانب خدا دارند و مردم از این حیث هیچ نقشی ندارند و در زمان غیبت هم خداوند فقهای جامع شرایط را به نصب عام به این مقام برگزیده است و مشروعیت تمام ارکان نظام از جمله ریاست جمهوری، از این مجرا تأمین می شود.

۹. سازماندهی تحقیق

مباحث پژوهش حاضر به صورت مضبوط در سه فصل و یک بخش پایانی با عنوان نتیجه گیری نهائی ارائه شده است. تصویر کلی آن را می توان به صورت ذیل ارائه داد.

فصل اول: در این فصل، مفاهیم و کلیات و مبانی مربوط به مسأله تحقیق، بررسی می شود. مفاهیم واژگانی از قبیل: امضاء، تنفیذ، تفویض، توکیل و مفهوم حکم ریاست جمهوری بیان می شود. همچنین در بحث کلیات به مفهوم، ماهیت و چیستی، تنفیذ حکم ریاست جمهوری و نقش رهبری در انتخاب ریاست جمهوری خواهیم پرداخت و در ادامه به مبانی مشروعیت نظام از منظر فقه سیاسی و حقوق اساسی می پردازد.

فصل دوم: در این فصل فرآیند انتخاب ریاست جمهوری مطرح شده که به نقش ولی فقیه در انتخاب ریاست جمهوری از منظر فقه و حقوق پرداخته و همچنین نقش مردم در انتخاب ریاست جمهوری از منظر فقه و حقوق بیان شده است.

فصل سوم: در این فصل نخست پیشینه ای از تنفیذ در طول تاریخ در دو بعد نظری و عملی بیان می شود و سپس به ماهیت فقهی و حقوق تنفیذ پرداخته می شود و با بررسی اقوال و دیده گاه های مختلف در بحث تنفیذ، قول مختار همراه با ادامه استدلال های فقهی و حقوقی بیان می شود که به مشروح مذاکرات خبرگان قانون اساسی و اقوال فقهای عظیم الشان و حقوقدانان و مفسران قانون اساسی استناد شده است. و نخست پیشینه ای از تنفیذ در طول تاریخ در دو بعد نظری و عملی بیان می شود.

خاتمه: هر چند در پایان هر فصل جمع بندی مطالب آن را آورده ایم، اما در نهایت، برای
سهولت دسترسی به خلاصه مباحث ارائه شده در تحقیق حاضر، نتیجه گیری کلی را بیان نموده
ایم.

فصل یک

مفاهیم، کلیات و مبانی

- بررسی مفاهیم
- وجوه و ابعاد مختلف تنفیذ
- ماهیت و جایگاه قوه مجریه در حقوق اساسی
- نقش رهبری در اعتبار حکم ریاست جمهوری در حقوق اساسی
- مبانی مشروعیت نظام سیاسی در فقه سیاسی
- مبانی مشروعیت نظام سیاسی در حقوق اساسی